

BOLALAR PSIXOLOGIYASINING BOLA HAYOTIDAGI O'RNI

Mirsaitova Go'zal Baxodirovna

**Toshkent viloyati Nurafshon shahridagi
26-sonli umumta'lim maktabi o'qituvchisi
guzalmirsaidova3@gmail.com**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16793538>

Annotatsiya: Bolalar psixologiyasi inson shaxsining shakllanishida muhim rol o'ynaydi, chunki inson shaxsining kelgusidagi shakllanishi va hayotdagi o'z o'rnini topishi bevosita bolalik davrida qanday tarbiya olganiga bog'liq. Aynan bolalar psixologiyasi zamonaviy jamiyatning asosiy poydevori hisoblanadi. Ushbu maqolada bolalar psixologiyasi tushunchasi, uning asosiy vazifalari va zamonaviy jamiyatdagi o'rni ko'rib chiqiladi, bu orqali mavzuning naqadar dolzarb ekani yaqqol namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: bolalar psixologiyasi, bolalik davri, psixologik vazifalar, individuallik, ijtimoiylashuv.

Kirish

Eng avvalo, bolalar psixologiyasi tushunchasini ochib berish zarur.

Bolalar psixologiyasi – bu psixologiyaning bir bo'limi bo'lib, u bolalarning ruhiy rivojlanish qonuniyatlarini o'rganish bilan shug'ullanadi. Bu yo'nalish pedagogik psixologiya bilan bevosita bog'liq bo'lib, pedagogika faniga ham yaqin hisoblanadi.

Har bir bolada unga xos qiziqishlar bo'ladi va bu qiziqishlar uni yangi bilimlarni o'rganishga undaydi. Biroq har doim ham bu qiziqishlar ijobiy bo'lavermaydi. Bola jamiyatda yaxshi va yomon xulq-atvorni bir paytda o'zlashtiradi. Shu sababli bola kelajakda yaxshilik yoki yomonlik tarafdori, haqiqat yoki yolg'on tarafdori bo'lib shakllanishi mumkin. Bolalikda bola hali har bir holatda qanday yo'l tutishni to'liq tushunmaydi, shuning uchun unga hayotda kerak bo'ladigan, uni axloqan barqaror va qonunlarga bo'ysunuvchi shaxs qilib yetishtiradigan bilim va ko'nikmalarni berish zarur.

Bolalar psixologiyasining asosiy vazifalari

Bolalar psixologiyasining eng muhim vazifasi – bolaning ruhiy rivojlanishidagi qonuniyatlarni aniqlash, rivojlanishga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganishdir. Bu yo'nalish ota-onalar, vasiylar, ta'lim-tarbiya muassasalari uchun bola shaxsining shakllanishida muhim yordamchi bo'lib xizmat qiladi.

Bolaning ijtimoiylashuvida eng muhim omillardan biri bu — **ota-onalar oilasidir**. Bola aynan oilada dastlabki marta tashqi ta'sirlarni his qiladi. Yaqin kattalar tomonidan beriladigan yo'nalish, bolaning shaxsiyati va bilish faoliyatining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

Bolalar psixologiyasi qanday muammolar bilan shug'ullanadi?

Bolalar psixologiyasining shakllanishiga bolalarning har xil yosh davrlarida duch keladigan **moddiy va jismoniy muammolar** sabab bo'lgan.

- **Moddiy muammolar** — bolaning atrofidagi narsalarga ega bo'lishidagi cheklovlar. Masalan, barcha ota-onalar ham farzandiga samokat yoki yangi telefon olib bera olmaydi. Kattalar uchun arziyas tuyulgan bunday holatlar bola uchun juda muhim bo'lib, uning o'ziga baho berishida salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.
- **Jismoniy cheklovlar** — barcha bolalar teng jismoniy imkoniyatlar bilan tug'ilmaydi. Har bir bola o'ziga xos. Masalan, sog'lig'ida nuqsoni bo'lgan, xususan aqliy rivojlanishida cheklov bo'lgan

bolalar jamiyatga moslashishda qiyinchiliklarga duch keladi. Bu esa bolalar psixologiyasi oldida alohida masalalarni qo'yadi.

Bunday holatlarda muammoni bartaraf etish uchun psixologik suhbatlar o'tkazilishi zarur. Kattalar uchun arziyasiz tuyulgan masalalar bolalar ongida muhim o'rin egallaydi va muammo sifatida qabul qilinadi. Buni unutmaslik kerak.

Bolalar psixologiyasi yordamida ijtimoiy moslashuv

Bolalar psixologiyasi bolalarning turli ta'lim muassasalarida ijtimoiy moslashuvini yengillashtiradi, ularni turli hayotiy sinovlarga tayyorlaydi. Psixologik yondashuvlar yordamida bola hayotda to'g'ri yo'l tanlashga, o'zini anglashga va ijtimoiy jihatdan faol bo'lishga erishadi.

Xulosa

Yuqoridagilardan kelib chiqib, aytish mumkinki, bolalar psixologiyasi — keng ko'lamli, muhim va murakkab soha bo'lib, u bola hayotida katta o'rin egallaydi. Teoretik tahlillar shuni ko'rsatadiki, har bir bola o'ziga xos shaxs bo'lib tug'iladi va hatto teng imkoniyatlarga ega bo'lmagan taqdirda ham har biri o'z yo'lidan o'tib, shaxs bo'lib shakllanadi. Har bir bolada o'ziga xos qobiliyatlar va kamchiliklar bo'ladi, va shu jihatlariga qarab individual yondashuvni talab qiladi. Ana shu yondashuvni esa bolalar psixologiyasi ta'minlaydi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Baykin S.A. *Vospitatel jarayonidagi bolalar psixologiyasi* // Ilm. Fikr: elektron jurnal. – 2014. – №12.
2. Akisheva A.K., Tleuxanova B. *Bolalar psixologiyasi* // Sciences of Europe. – 2021. – №62-2.
3. Gadjiyeva U.B. *Bola-ota-ona munosabatlari psixologiyasi* // Dog'iston davlat universiteti jurnali. – 2004. – №3.
4. Avdulova T.P. *Kichik maktab o'quvchilari psixologiyasi ota-onalar bilan munosabatlar kontekstida* // Ta'lim siyosati. – 2014. – №2 (64).